

## Παλιό – Νέο: Τάσεις και στάσεις στην Ελλάδα σήμερα

Η διάκριση μεταξύ «παλιού» και «νέου» επιδρά στους όρους της πολιτικής συζήτησης και λειτουργεί ως βάση αναστοχασμού για τους πολίτες. Ιδίως σε περιόδους κρίσης, ο προβληματισμός για το τι πρέπει να κρατήσει ή να απορρίψει ένας κοινωνικός σχηματισμός από το παρελθόν ή το τι όντως αντιλαμβάνεται ως «νέο» καθίσταται αναγκαίος και αναπόφευκτος. Ως εκ τούτου, η αξιολόγηση του επίκαιρου και του παρωχημένου σε ό,τι αφορά τις αξίες, τους θεσμούς αλλά και τις προτάσεις πολιτικής μάς αποκαλύπτει τάσεις της κοινής γνώμης, εξηγεί διαμορφούμενες στάσεις και χαρτογραφεί, ως ένα βαθμό, το αποτύπωμα της κρίσης στη συνείδηση και στις αναπαραστάσεις των πολιτών. Το Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ έχει ως θέσει ως ιδρυτικό του στόχο τη συμβολή στον όσο το δυνατόν πιο σαφή και ουσιαστικό διαχωρισμό του όντως νέου από το πράγματι παλιό. Βασική προϋπόθεση για την κατάθεση της όποιας νέας εναλλακτικής πρότασης είναι η κατανόηση των διεργασιών και των δυναμικών που αναπτύσσονται στο κοινωνικό πεδίο.

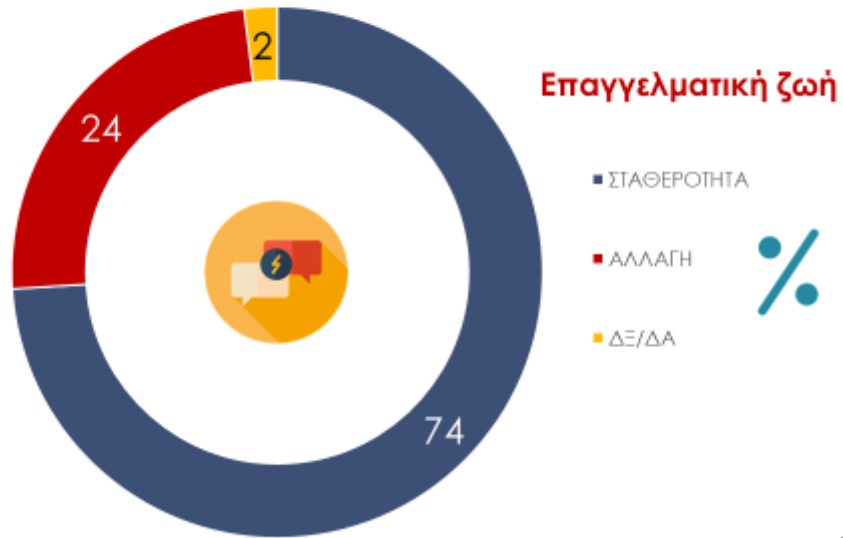
Στο πλαίσιο αυτό επιλέξαμε να διενεργήσουμε δύο έρευνες κοινής γνώμης σε συνεργασία με την εταιρεία ερευνών Proata, μία τηλεφωνική και μία διαδικτυακή, για να έχουμε μια πρώτη αποτύπωση –με όλους τους περιορισμούς που ενέχει μια έρευνα κοινής γνώμης– κάποιων ενδεικτικά αντιπροσωπευτικών στάσεων απέναντι στο «παλιό» και στο «νέο», απέναντι στο «παρωχημένο» και στο «επίκαιρο». Η λογική της διττής έρευνας αντιστοιχεί στην προσπάθεια να καταγράψουμε τις τάσεις στο «παραδοσιακό» γενικό κοινό που προσεγγίζεται (κυρίως) τηλεφωνικά, αλλά και στο «ψηφιακό» κοινό που πλέον ενημερώνεται, προβληματίζεται και πολιτικοποιείται από τα νέα μέσα.

Η τηλεφωνική έρευνα διεξήχθη στις 10-15 Νοεμβρίου 2017, με 1.000 ερωτηματολόγια και βασίστηκε σε μία στρωματοποιημένη δειγματοληψία με αναλογική αντιπροσώπευση αστικών και αγροτικών περιοχών και ποσοστώσεις σε φύλο και ηλικία. Η ηλεκτρονική έρευνα διεξήχθη μεταξύ 22 Νοεμβρίου και 6 Δεκεμβρίου 2017, με 1.533 ερωτηματολόγια που προέρχονταν από εγγεγραμμένους στο μητρώο ερωτώμενων της εταιρείας και από ανάρτηση δημόσιου συνδέσμου στην ιστοσελίδα News24/7 και βασίστηκε σε μη τυχαία δειγματοληψία.

Στη συνέχεια παραθέτουμε κάποια βασικά σημεία από την παρουσίαση ορισμένων ενδεικτικών ευρημάτων των δύο ερευνών:

## Σταθερότητα ή αλλαγή;

Σταθερότητα ή αλλαγή ως προσωπική επιλογή

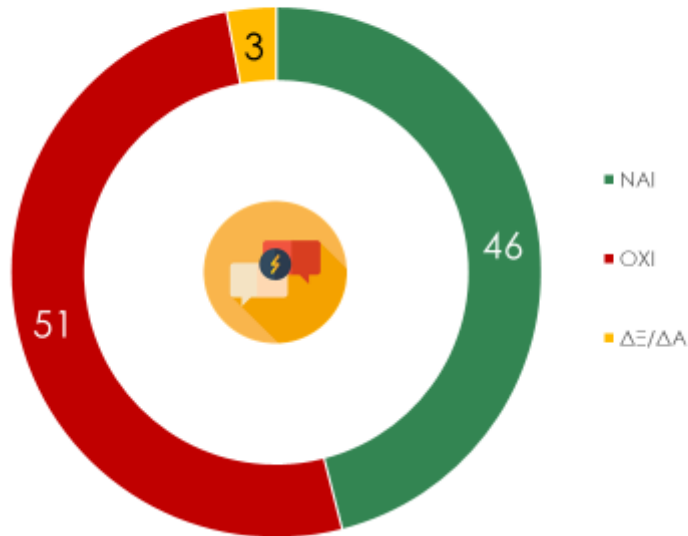


prorata

Οι ερωτώμενοι εμφανίζονται να επιλέγουν τη «σταθερότητα» έναντι της «αλλαγής» στην επαγγελματική ζωή τους, επιλογή που ίσως οφείλεται και στο ότι κατά τη διάρκεια της κρίσης κάθε μεταβολή έτεινε να έχει αρνητικό πρόσημο, με αποτέλεσμα η διαφοροποίηση των υφιστάμενων όρων να εκλαμβάνεται περισσότερο ως κίνδυνος παρά ως ευκαιρία. [ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ]

## Παλιό ή νέο στην πολιτική;

Πόσο νόημα έχει η διάκριση «παλιού» και «νέου» στην πολιτική;



prorata

Οι ερωτώμενοι εμφανίζονται πρακτικά διχασμένοι ως προς τη σημασία της διάκρισης «παλιού» και «νέου» στην πολιτική. Αυτός ο σχεδόν ισομοιρασμός ενδέχεται να αποτυπώνει και το όριο του πολιτικού λόγου που συχνά ομνύει στο «νέο» και απορρίπτει το «παλιό». Μπορεί δηλαδή οι απαντήσεις να αντανακλούν μια κατάσταση συνύπαρξης «νέου» και «παλιού» στην πολιτική ζωή, με τους πολίτες να επιδιώκουν παράλληλα τόσο τη συνέχιση όσων «παλιών» αποτιμούν θετικά όσο και τη μετάβαση στα «νέα» που θεωρούν ότι απουσιάζουν στις μέρες μας. [ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ]

## Παρωχημένες ή επίκαιρες; Η μάχη των ιδεών

**Αξίες και έννοιες** της πολιτικής & της οικονομίας:

Πόσο **επίκαιρες** ή **παρωχημένες** θεωρούνται σήμερα;



prorata

**Αξίες και έννοιες** της πολιτικής & της οικονομίας:

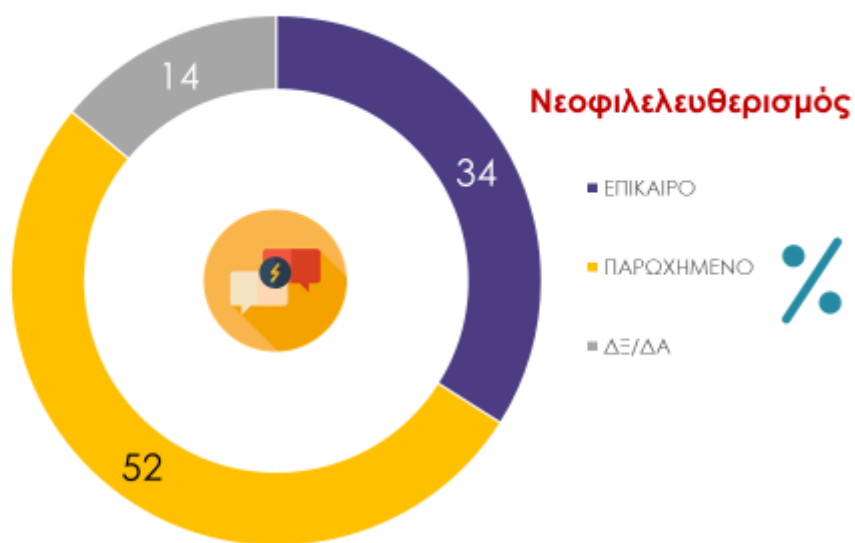
Πόσο **επίκαιρες** ή **παρωχημένες** θεωρούνται σήμερα;



prorata

Αξίες και έννοιες της πολιτικής & της οικονομίας:

Πόσο επίκαιρες ή παρωχημένες θεωρούνται σήμερα;



prorata

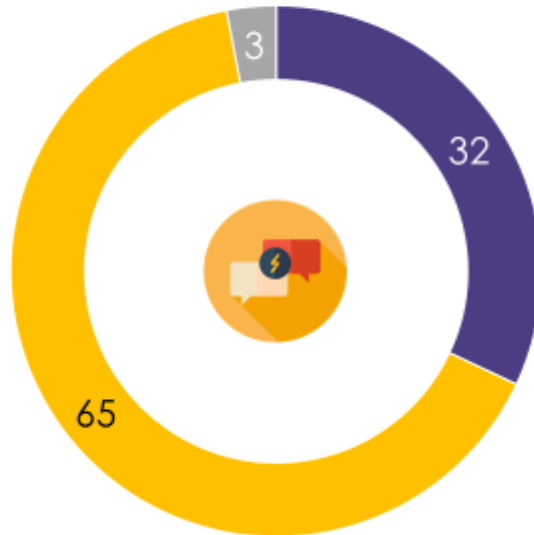
Ως προς τις έννοιες και τις αξίες που θεωρούν «επίκαιρες» ή «παρωχημένες», οι πολίτες φαίνεται να κινούνται στην ίδια κατεύθυνση με αυτή που είχε καταγράψει [προηγούμενη έρευνα](#) του **ΕΝΑ** σχετικά με την πολιτική. Τότε εμφανίζονταν «πολύ κοντά» σε έννοιες όπως η «αλληλεγγύη», η «δικαιοσύνη» κ.ά. και «πολύ μακριά» από έννοιες όπως ο «νεοφιλελευθερισμός», για παράδειγμα. Κατ' αναλογία, στην παρούσα έρευνα η «αλληλεγγύη» και η «κοινωνική δικαιοσύνη» παρουσιάζονται ως «επίκαιρες», με το «νεοφιλελευθερισμό» να αναγνωρίζεται ως «παρωχημένος».

[ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ]

## Θεσμοί εκπροσώπησης και διεκδίκησης: «Ναι μεν, αλλά...»

Θεσμοί και μορφές οργάνωσης της κοινωνίας:

Πόσο επίκαιρες ή παρωχημένες θεωρούνται σήμερα;



### Κόμματα

■ ΕΠΙΚΑΙΡΟ

■ ΠΑΡΩΧΗΜΕΝΟ

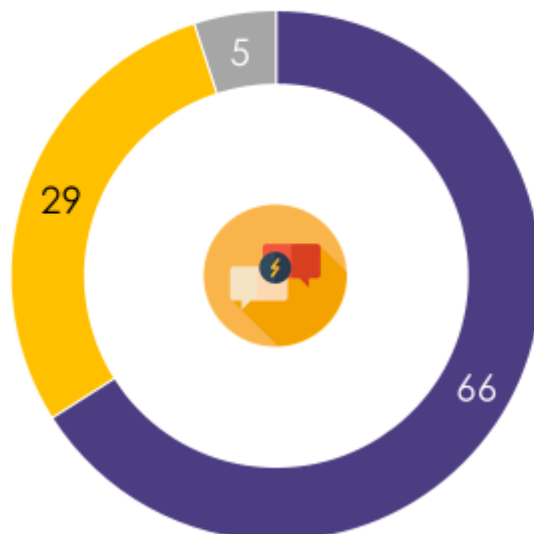
■ ΔΞ/ΔΑ



prorata

Θεσμοί και μορφές οργάνωσης της κοινωνίας:

Πόσο επίκαιρες ή παρωχημένες θεωρούνται σήμερα;



### Πολυκομματική κυβέρνηση

■ ΕΠΙΚΑΙΡΟ

■ ΠΑΡΩΧΗΜΕΝΟ

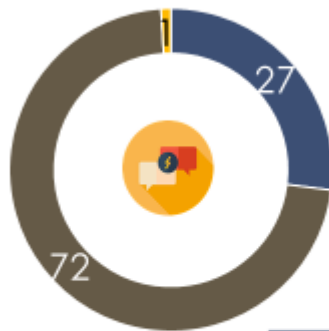
■ ΔΞ/ΔΑ



prorata

Σε ό,τι αφορά τα κόμματα, η πλειονότητα των απαντήσεων τα αναγνωρίζει ως «παρωχημένα», τη στιγμή όμως που οι πολίτες τάσσονται κατά κάποιον τρόπο υπέρ των πολυκομματικών κυβερνήσεων, αφού τις θεωρούν «επίκαιρες». Αυτές οι δύο απαντήσεις, εάν αναγνωσθούν από κοινού, φαίνεται αφενός να αποτυπώνουν την κρίση του κομματικού φαινομένου και την έλλειψη εμπιστοσύνης στους κομματικούς σχηματισμούς, αφετέρου όμως να καταδεικνύουν ότι τα κόμματα παραμένουν ο βασικός θεσμός που κρίνεται ικανός να κυβερνά. Είναι πιθανό στην αντίληψη της πλειοψηφίας των ερωτώμενων η συνύπαρξη περισσότερων κομμάτων σε κυβερνητικό σχήμα να εξισορροπεί τις αδυναμίες που παρουσιάζουν τα «παρωχημένα» μεμονωμένα κόμματα. [ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ]

Θεωρείτε την κοινωνική κινητοποίηση που εικονίζεται παρακάτω επίκαιρη ή ξεπερασμένη;



- ΕΠΙΚΑΙΡΗ
- ΞΕΠΕΡΑΣΜΕΝΗ
- ΔΑ



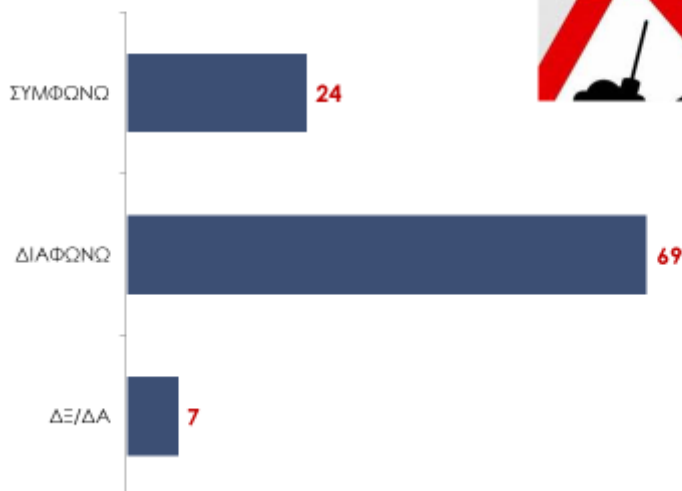
**Μ.Ο.**

ΕΠΙΚΑΙΡΗ	4,10
ΞΕΠΕΡΑΣΜΕΝΗ	5,77

• τοποθέτηση στον άξονα Αριστερά-Δεξιά



Θα συμφωνούσατε ή όχι με την κατάργηση της απεργίας;

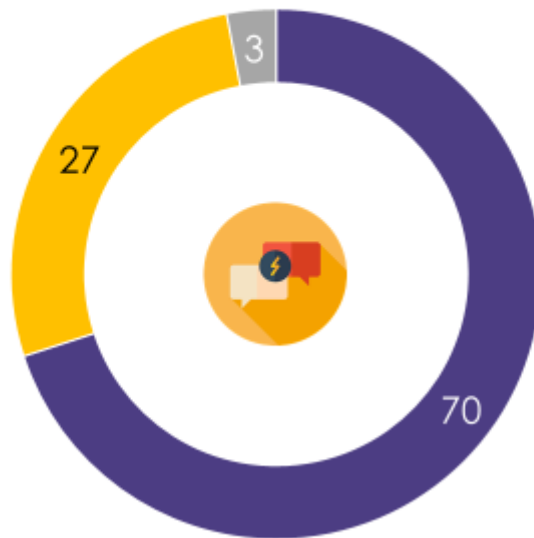




Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν ορισμένα δίπολα που αναδεικνύονται από τις απαντήσεις των ερωτώμενων. Δίπολα που ίσως αποτυπώνουν και την «ισοκατανομή» που παρουσιάστηκε ως προς την απόδοση ή όχι σημασίας στη διάκριση «παλιό» και «νέο» στην πολιτική. Έτσι λοιπόν, ένα από αυτά είναι η «αναγνώριση» παραδοσιακών μορφών διεκδίκησης, ως «ξεπερασμένων» και η παράλληλη πλειονοτική άρνηση εκ μέρους του ίδιου δείγματος της κατάργησης, για παράδειγμα, του δικαιώματος στην απεργία. [ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ]

## Το «δημόσιο» ως συλλογική διασφάλιση

Δημόσιες πολιτικές: Επίκαιρες ή παρωχημένες;



### Ισχυρό κράτος πρόνοιας

■ ΕΠΙΚΑΙΡΟ

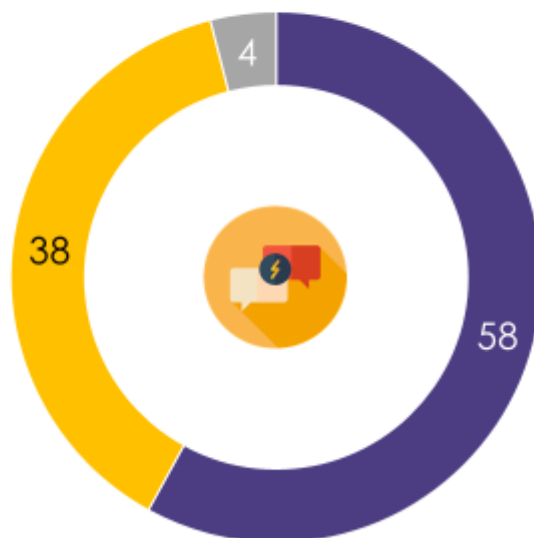
■ ΠΑΡΩΧΗΜΕΝΟ

■ ΔΞ/ΔΑ



prorata

Δημόσιες πολιτικές: Επίκαιρες ή παρωχημένες;



### Δημόσιες επενδύσεις

■ ΕΠΙΚΑΙΡΟ

■ ΠΑΡΩΧΗΜΕΝΟ

■ ΔΞ/ΔΑ

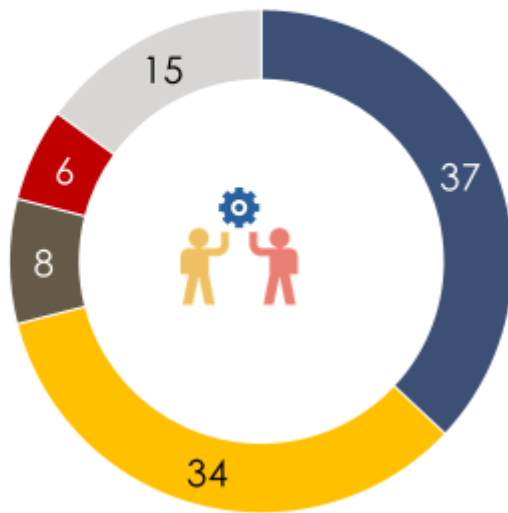


prorata

Σε μια περίοδο που οι πολίτες φαίνεται σε προσωπικό επίπεδο να επιλέγουν τη «σταθερότητα» έναντι της «αλλαγής», τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την επαγγελματική ζωή τους, από τις απαντήσεις τους στην ερώτηση για την αποτίμηση «δημόσιων πολιτικών», μοιάζει να επιλέγουν την «προστασία» που μπορεί να προσφέρει η δημόσια μέριμνα. Έτσι αποτιμούν ως «επίκαιρη» την ιδέα του «ισχυρού κράτους πρόνοιας», όπως και την αντίστοιχη των «δημόσιων επενδύσεων». Οι απαντήσεις αυτές ενδεχομένως προσφέρουν πιο πλήρη κατανόηση εάν αναγνωσθούν κι από κοινού με τις απαντήσεις για την αποτίμηση της «αλληλεγγύης», της «κοινωνικής δικαιοσύνης» και του «νεοφιλελευθερισμού». [ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ]

## Οικονομική ανάπτυξη και «προστασία»: Μια όχι αυτονόητη σχέση

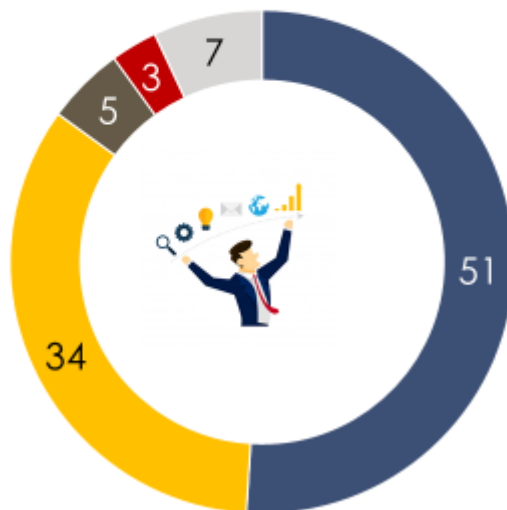
Πόσο θετική ή αρνητική μορφή οργάνωσης θεωρείτε τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις/ τα συνεργατικά σχήματα για την οικονομική ανάπτυξη;



- ΘΕΤΙΚΗ
- ΜΑΛΛΟΝ ΘΕΤΙΚΗ
- ΜΑΛΛΟΝ ΑΡΝΗΤΙΚΗ
- ΑΡΝΗΤΙΚΗ
- ΔΕ/ΔΑ

prorata

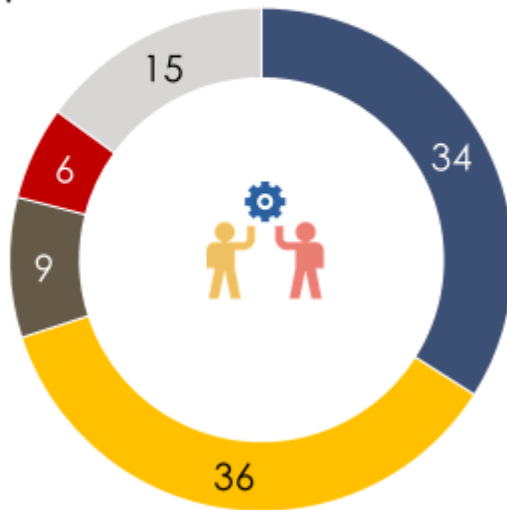
Πόσο θετική ή αρνητική μορφή οργάνωσης θεωρείτε τις start-up επιχειρήσεις για την οικονομική ανάπτυξη;



- ΘΕΤΙΚΗ
- ΜΑΛΛΟΝ ΘΕΤΙΚΗ
- ΜΑΛΛΟΝ ΑΡΝΗΤΙΚΗ
- ΑΡΝΗΤΙΚΗ
- ΔΕ/ΔΑ

prorata

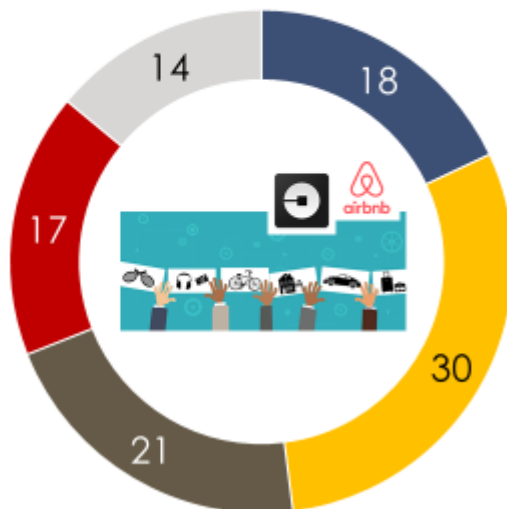
Πόσο θετική ή αρνητική μορφή οργάνωσης θεωρείτε τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις/ τα συνεργατικά σχήματα για την προστασία των εργαζομένων και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων;



- ΘΕΤΙΚΗ
- ΜΑΛΛΟΝ ΘΕΤΙΚΗ
- ΜΑΛΛΟΝ ΑΡΝΗΤΙΚΗ
- ΑΡΝΗΤΙΚΗ
- ΔΞ/ΔΑ

prorata

Πόσο θετική ή αρνητική μορφή οργάνωσης θεωρείτε την οικονομία διαμοιρασμού (airbnb, uber κλπ) για την προστασία των εργαζομένων και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων;



- ΘΕΤΙΚΗ
- ΜΑΛΛΟΝ ΘΕΤΙΚΗ
- ΜΑΛΛΟΝ ΑΡΝΗΤΙΚΗ
- ΑΡΝΗΤΙΚΗ
- ΔΞ/ΔΑ

prorata

Ενδιαφέρον παρουσιάζει ένα ακόμη στοιχείο: Σε ό,τι αφορά την οικονομική ανάπτυξη, η μεγάλη πλειονότητα των ερωτώμενων αναγνωρίζει ως «θετικό» το ρόλο τόσο των start-up επιχειρήσεων όσο και των συνεταιριστικών επιχειρήσεων/συνεργατικών σχημάτων. Παράλληλα όμως, ενώ μόλις ένα πολύ μικρό ποσοστό (15%) αποτιμά ως «αρνητικό» το ρόλο των συνεταιριστικών επιχειρήσεων/συνεργατικών σχημάτων για την προστασία των εργαζομένων και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, αυτό το ποσοστό φθάνει στο 38%, όταν η ίδια ερώτηση προς τους ίδιους ερωτώμενους αφορά τις start-up επιχειρήσεις. Παρατηρείται λοιπόν, τουλάχιστον στο συγκεκριμένο δείγμα, ότι η οικονομική ανάπτυξη δεν γίνεται αντιληπτή αυτόματα, χωρίς άλλες προϋποθέσεις, ως «προστατευτική» για τους εργαζόμενους ή και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

[ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ]